

MATERIAŁY JÓZEFA ZBIGNIEWA CHWALIBOGA
(1910-1967)
(III-171)

Józef Zbigniew Chwalibóg urodził się 10 marca 1910 roku w Łącku w powiecie Nowy Sącz jako syn Henryka i Heleny z Wiśniewskich. Ojciec był lekarzem – matka nauczycielką. W roku 1929 ukończył gimnazjum w Nowym Sączu i w tymże roku podjął studia na Wydziale Architektury Politechniki Lwowskiej, którą ukończył w 1938 r. Podczas studiów pracował jako zastępca kierownika budowy gmachu Politechniki Lwowskiej. Józef Zbigniew Chwalibóg brał udział w kampanii wrześniowej w obronie Lwowa. Był żołnierzem Armii Krajowej. W latach 1940 – 1944 pracował w Wydziale Budowlanym Dyrekcji Poczty we Lwowie na stanowisku kierownika robót i projektanta. W roku 1944 podjął prace w Biurze Planowania i Odbudowa PKWN w Lublinie.

W 1945 roku został naczelnikiem Wydziału Odbudowy Wsi w Ministerstwie Odbudowy. W latach 1949 – 1954 pracował w Biurze Projektów Budownictwa Wiejskiego, a od 1956 roku kierował Zakładem Planowania Wsi Instytutu Urbanistyki i Architektury. Jednocześnie Józef Zbigniew Chwalibóg pracował jako asystent na Wydziale Architektury Politechniki Warszawskiej (od 1948 r.). od 1954 roku prowadził zajęcia z geometrii wykreślnej i perspektywy.

W 1961 roku uzyskał stopień doktora nauk technicznych z zakresu planowania przestrzennego.

W 1964 r. habilitował się na podstawie pracy pt. *Kierunki przebudowy sieci osadnictwa wiejskiego na przykładzie CSRS*. Józef Zbigniew Chwalibóg w latach 1963 – 1967 zorganizował i kierował Katedrą Budownictwa Wiejskiego na Politechnice Poznańskiej.

W latach 1964 – 1965 uczestniczył w pracach Studium Wydziału Architektury PW i w Studium Planowania Przestrzennego Wydziału Budownictwa Politechniki Szczecińskiej.

Józef Zbigniew Chwalibóg by autorem licznych prac naukowych z zakresu budownictwa i osadnictwa, m.in. *Klasyfikacja wiejskich jednostek osadniczych*. Ponadto zaprojektował i zrealizował szereg swych projektów architektonicznych i dotyczących zabudowy wsi m.in. Wyższą Szkołę Handlu Zagranicznego we Lwowie (1934 r.). Pawilon Wsi Polskiej Ludowej na Wystawie Ziem Odzyskanych we Wrocławiu (1948 r.) i na Targach Poznańskich (1950 r.), kościół parafialny w Jabłonie pod Warszawą w 1957 r. Zaprojektował też m.in. przestrzenną zabudowę rejonu Sępopola w powiecie bartoszyckim (1956 – 1958).

Józef Zbigniew Chwalibóg był odznaczony Złotym Krzyżem Zasługi i Medalem 10 – lecia PRL.

Docent doktor Józef Zbigniew Chwalibóg zmarł 21 maja 1967 roku w Warszawie.

Materiały Józefa Zbigniewa Chwaliboga liczące ok. 0,46 m.b. zostały zakupione przez Archiwum PAN w roku 1968 od żony Jadwigi Chwalibóg.

W trakcie porządkowania spuściznę podzielono na 7 grup.

Grupa I – materiały twórczości naukowej zawiera następujące podgrupy: prace i artykuły, wykłady i referaty, projekty techniczne, tłumaczenia i materiały warsztatowe. W pierwszej podgrupie występują dwie prace, w drugiej zgrupowano artykuły z zakresu budownictwa wiejskiego, ułożono je w porządku alfabetycznym, zaopatrzone w aneksy. Wykładom i referatom nadano również układ alfabetyczny i zaopatrzone w aneksy. Recenzje ułożono w porządku alfabetycznym. Dotyczą one prac m.in. budownictwa w mieście oraz sytuacji mieszkaniowej ludności wiejskiej (j.a. 5). Zawartość tej podgrupy ukazuje kolejny aneks. Następną podgrupę stanowią projekty techniczne twórcy spuścizny, m.in. opis techniczny do planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego wsi Burzenin k/Sieradza (j.a. 6). Podgrupa tłumaczenia to tłumaczenia pracy czeskiego architekta Jiří Jandy

Spojrzyjcie z nami na budownictwo polskiej wsi (j.a. 8). Grupę zamykają materiały warsztatowe, składają się na nie m.in. notatki dotyczące osadnictwa wiejskiego oraz fotografie wsi okolic Lublina i okręgu rolnego wsi Sępopol w woj. olsztyńskim (j.a. 14 i 15).

Grupę II tworzą w spuściźnie materiały działalności zawodowej i dydaktycznej. Wyodrębniono w niej następujące podgrupy: A. działalności zawodowej – opinie i orzeczenia; B. działalności zawodowej w instytucjach, instytutach i stowarzyszeniach; C. materiały działalności dydaktycznej. Materiały działalności zawodowej – opinie i orzeczenia dotyczą głównie projektów budownictwa i osadnictwa wiejskiego. Materiały te zgrupowano w porządku chronologicznym. Materiały podgrupy B. obrazują działalność zawodową twórcy spuścizny w instytucjach, instytutach m.in. w Biurze Planowania i Odbudowy PRM (j.a. 22) i Instytucie Urbanistyki i Architektury (j.a. 24). Grupa c działalności dydaktycznej to programy wykładów i ćwiczeń z geometrii wykreślanej na Wydziale Architektury PW (j.a. 26).

Grupa III to materiały biograficzne twórcy spuścizny, jak auto życiorys, biblioteka prac, ankiety, nominacja oraz fotografia (j.a. 27).

Grupa IV zawiera korespondencję, którą podzielono na wychodzącą, ułożono ją w porządku alfabetycznym. Korespondencja przychodząca zaopatrzone w aneks.

Grupa V to materiały o twórcy spuścizny m. in. recenzja prac Józefa Zbigniewa Chwaliboga pt. *Kierunki przebudowy sieci osadnictwa wiejskiego na przykładzie CSRS* pióra Ignacego Tłoczka (j.a. 30). Ponadto opinie o pracy zawodowej i działalności naukowej twórcy spuścizny autorstwa J. Łukaszewicza i Z. Piaścika (j.a. 31). W grupie tej znajdują się również wspomnienia pośmiertnie – Ignacego Tłoczka i przemówienie nad grobem Józefa Zbigniewa Chwaliboga – Stanisława Kończakowskiego (j.a. 32).

Grupa VI to materiały osób obcych, m. in. praca A. Plamitzera pt. *Geometria wykreślana*.

Spuściźnie zamykają załączniki, które stanowią druki twórcy spuścizny. Spuścizna Józefa Zbigniewa Chwaliboga została uporządkowana w 1986 r. przez praktykantów Policealnego Studium Informacji Archiwistyki i Księgarstwa nr 5 w Warszawie – specjalizacja archiwistyki, pod kierunkiem mgr Józefa Mizikowskiego.

Materiały Józefa Zbigniewa Chwaliboga opatrzone zostały w Archiwum PAN sygnaturą III – 171. W bazie szukajwarchiwach spuścizna ma nr 285.

Źródła

1. *Materiały Józefa Zbigniewa Chwaliboga*, Archiwum PAN, sygn. III – 171, j. 27, 30, 31, 32.

PRZEGLĄD ZAWARTOŚCI INWENTARZA

I. Materiały twórczości naukowej	1 - 15
A. Prace i artykuły	1 - 2
B. Wykłady, referaty i recenzje	3 - 5
C. Projekty techniczne	6 - 7
D. Tłumaczenia	8
E. Materiały warsztatowe	9 - 15
II. Materiały działalności zawodowej i dydaktycznej	16 - 26
A. Materiały działalności zawodowej - opinie, orzeczenia	16 - 20
B. Działalność zawodowa w instytucjach,	

instytutach i stowarzyszeniach	21 - 25
C. Materiały działalności dydaktycznej	26
III. Materiały biograficzne	27
IV. Korespondencja	28 - 29
V. Materiały o twórcy spuścizny	30 - 32
VI. Materiały osób obcych	33 - 34
VII. Załączniki	35
Aneksy	1 - 6

I. MATERIAŁY TWÓRCZOŚCI NAUKOWEJ

A. Prace i artykuły

1. Klasyfikacja typologiczna w osadnictwie wiejskim na tle aktualnych przemian gospodarczych w Polsce.
Analiza i projekt planu zagospodarowania przestrzennego miasteczka, 2 prace 1961, b.d., masz., l., k. 255
2. Budownictwo wiejskie
Artykuły
1945 – 1968, b.d., rkp., masz., l., k. 219, zob. aneks 1.

B. Wykłady, referaty i recenzje

3. Osadnictwo i budownictwo wiejskie
Wykłady
1960 – 1966, b.d., rkp., masz., k. 212, zob. aneks 2
4. Jw.
Referaty
1945 – 1961, rkp., masz., k. 104, zob. aneks 3.
5. Jw.
Recenzje, 1962 – 1967, b.d., masz., rkp., k. 39, zob. aneks 4.

C. Projekty techniczne

6. Burzenin k/ Sieradza – opis techniczny do planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego wsi.
Kombinat ogrodniczy w Molińcu.
Rozbudowa zakładu produkcji surowicy i szczepionki przeciw pomorowi świń na Michałowce k/ Puław
1966, b.d., rkp., masz., l., sz., k. 74
7. Budynki gospodarcze
Plany techniczne, projekt
B.d., rkp., odbitki kserograficzne, k. 8

D. Tłumaczenia

8. Jiří Janda, *Spojrzyjcie z nami na budownictwo polskiej wsi*
Tłumaczenie
1965, rkp., l., j. czes., pol., k. 14

E. Materiały warsztatowe

9. Osadnictwo wiejskie w Polsce
Notatki
1952 – 1969, rkp., sz., l., k. 794
10. Geometria wykreślna i analityczna
Notatki
B.d., rkp., l., k. 113
11. Typologia wiejskich jednostek osadniczych
Mapy
B.d., odbitki kserograficzne, szt. 134
12. Jw.
Mapy
B.d., odbitki kserograficzne, szt. 43
13. Osadnictwo wiejskie w Czechosłowacji
Materiały fotograficzne
B.d., l., szt. 95
14. Wsie polskie okolic Lublina
Fotografie
B.d., szt. 20
15. Wsie okręgu rolnego Sępól, woj. Olsztyńskie
Fotografie
B.d., szt. 16

II. MATERIAŁY DZIAŁALNOŚCI ZAWODOWEJ I DYDAKTYCZNEJ

A. Materiały działalności zawodowej – opinie, orzeczenia

16. *Dokumentacja projektowo – kosztorysowa opracowana przez inż. Z. Rewerskiego i współpracowników w roku 1956 na zlecenie Gdańskiego Zjednoczenia PGR dla majątków Cedry Małe i Serowo Leszkowo*
Opinia – orzeczenie
1956, masz., l., k. 5
17. *Uwagi do założeń generalnych projektów budynków o usługach połączonych opracowanych przez Biuro Studiów i Projektów Wzorcowych Budownictwa Wiejskiego w Warszawie*
Opinia – orzeczenie
1960, masz., l., k. 7
18. *Uwagi krytyczne do projektu założeń „budynków ośrodka o usługach połączonych na wsi”*
Opinia – orzeczenie
1961, masz., l., k. 19
19. *Plan zespołu jednostek osadniczych powiatu puławskiego*
Opinia – orzeczenie

1963, rkp., l., k. 5

20. *Uwagi do II – wersji „Założeń generalnych projektów budynków o usługach połączonych”, opracowane przez Biuro Studiów i Projektów Wzorcowych Budownictwa Wiejskiego*

Opinia – orzeczenie

B.d., rkp., l., k. 5

B. Działalność zawodowa w instytucjach, instytutach i stowarzyszeniach

21. Biuro Planowania i Odbudowy przy PKWN

Skład osobowy i spis zatrudnionych

1944, masz., l., k. 2

22. Biuro Planowania i Odbudowy przy P.R.M.

Sprawozdania, notatki dla wojewody krakowskiego

1945 – 1960, rkp., masz., l., k. 17

23. Stowarzyszenie Architektów Rzeczypospolitej Polskiej

Protokoły z posiedzeń

1945, masz., l., k. 4

24. Instytut Urbanistyki i Architektury

Protokół z posiedzenia zespołu doradczego

1960, masz., sz., k. 18

25. Rozbudowa jednostek osadniczych m.in. w powiecie wejherowskim oraz notatki związane z działalnością w instytucjach

1946 – 1963, rkp., l., sz., k. 70

C. Materiały działalności dydaktycznej

26. Politechnika Warszawska, Wydział Architektury

Program wykładów i ćwiczeń z geometrii wykreślnej

1956, l., k. 5

III. MATERIAŁY BIOGRAFICZNE

27. Auto życiorys, bibliografia, ankiety, nominacje

1936 – 1966, rkp., masz., l., k. 34, fot. 6 szt.

IV. KORESPONDENCJA

28. Komitet Wystawy „Zagroda Włościańska”,

Zarząd Gromady Łącko, brak adresata

Korespondencja wychodząca

1946 – 1966, masz., rkp., l., k. 7.

29. Osoby i instytucje B-S

Korespondencja wpływająca

1945 – 1965, masz., rkp., l., k. 35, zob. aneks 5.

V. MATERIAŁY O TWÓRCY SPUŚCIZNY

30. Ignacy Tłoczek, *Typologia osadnictwa wiejskiego na tle ostatnich przemian gospodarczych w Polsce; Kierunki przebudowy sieci osadnictwa wiejskiego na przykładzie CSRS*

Władysław Czarnecki, *Kierunki przebudowy sieci ...*

T. Jastrzębski - opinia o budynkach gospodarczych zaprojektowanych przez Józefa Zbigniewa Chwaliboga,

Recenzje, opinia

1956 – 1964, masz., l., k. 21

31. J. Łukaszewicz, *Opinia o pracy zawodowej Józefa Zbigniewa Chwaliboga w Centralnym Biurze Budownictwa Wiejskiego*

Z. Piaścik, *Opinia o działalności naukowej, dydaktycznej, wychowawczej i zawodowej Józefa Zbigniewa Chwaliboga*

1954 – 1967, masz., l., k. 3

32. Ignacy Tłoczek, *Wspomnienie pośmiertne o Józefie Zbigniewie Chwalibogu*,
St. Kołaczkowski, *Przemówienie nad grobem Józefa Zbigniewa Chwaliboga*,

Notatka poświęcona pamięci Józefa Zbigniewa Chwaliboga
wystosowana przez ZMW, Zarząd Uczelniany przy PW

1967, masz., fotokopia, l., k. 5

VI. MATERIAŁY OSÓB OBCYCH

33. K. Bartel, *Perspektywa malarstwa*

Praca cz. II

B.d., masz., l., k. 502

34. A. Plamitzer, *Geometria wykreślna*

Praca

1954, masz., rkp., l., k. 44

VII. ZAŁĄCZNIKI

35. Osadnictwo i budownictwo wiejskie

Druki twórcy spuścizny

1948-1960, druk, l., sz., k., zob. aneks 6.

ANEKS 1

J. 2. Budownictwo wiejskie

Akcja barakowa albo budownictwo barakowe w odbudowie wsi w latach 1945 – 1947,
1948.

Architektoniczne dążenia i osiągnięcia w budownictwie wiejskim Polski Ludowej, b.d.
*Badania nad przemianami strukturalnymi w osadnictwie w krajach sąsiednich –
metoda i wyniki prac badawczych*, b.d.

Budownictwo z gliny, 1944.

*Cel i zakres opracowań przykładowych projektów zabudowy w Spółdzielniach
Produkcyjnych*, b.d.

Jak budować dzisiaj, b.d.

Klasyfikacja osiedli, b.d.
Klasyfikacja typologiczna w osadnictwie wiejskim na tle aktualnych przemian gospodarczych w Polsce, 1962.
Krytyka i zasady kształtowania wiejskich układów osadniczych w świetle aktualnych dyrektyw planistycznych i dyskusji naukowej, b.d.
Łączenie budynków a bezpieczeństwo ogniowe, 1948.
Notatki dotyczące zasobów mieszkaniowych – rys historyczny, b.d.
Nowa wieś holenderska w budowie, b.d.
Nowe formy zabudowy zagroda i osiedla pod kątem widzenia maszynizacji i uspołecznienia życia wiejskiego, b.d.
O wentylacji w budynkach inwentarskich, b.d.
O zabudowie małych gospodarstw, 1948.
Okres nowego programu w rolnictwie po roku 1956, b.d.
Optymalny stopień koncentracji osadnictwa wiejskiego, 1963.
Planowanie miast i planowanie regionalne za „żelazną kurtyną”, b.d.
Porównanie struktury rozmieszczenia ludności według podziału na jednostki osadnicze w 10 badanych powiatach na terenie 7 województw: olsztyńskiego, poznańskiego, warszawskiego, lubelskiego, kieleckiego, krakowskiego i rzeszowskiego, b.d.
Problemy przebudowy wsi w procesie planowych przeobrażeń struktury osadnictwa, 1964.
Projektowanie wiejskie, b.d.
Przepisy prawa budowlanego – Zabudowanie działek, b.d.
Sektor mieszkalny i usługi w nowoczesnym planowaniu wsi w terenach nizinnych, 1962.
Studia z zakresu typologii osiedli wiejskich, b.d.
Studium pod tytułem pt. „Metoda sporządzania planów ogólnych w pol. osadnictwie”, b.d.
Zabudowa w gospodarstwach małorolnych, b.d.
Fragment artykułu dotyczącego budownictwa wiejskiego, b.d.

ANEKS 2

J. 3. Osadnictwo i budownictwo wiejskie
Budownictwo mieszkaniowe, 1966.
Budynki i urządzenia do przechowywania zbiorów, b.d.
Domy biurowe, 1966.
Dyrektywy w dziedzinie budowlanych inwestycji rolnych w 3 – ciej pięcioletce, 1960.
Frank Lloyd Wright, 1966.
Osadnictwo wiejskie, 1961 – 1966.
Państwowe ośrodki maszynowe, 1964.
Problemy osadnictwa wiejskiego i planowanie przestrzenne wiejskich jednostek osadniczych, 1962.
Rozmieszczenie ludności miejskiej i wiejskiej, 1957 – 1962.
Wielkowiejskie centrum, 1966.
Zastosowanie i użyteczność „Perspektywy...” w warsztacie architekta i w projektowaniu inżynierskim, b.d.

ANEKS 3

J.4. Osadnictwo i budownictwo wiejskie
Akcja odbudowy zniszczonych gospodarstw wiejskich i miejskich, 1946.
Budownictwo usługowe na wsi, 1945.
Generalny plan województwa koszalińskiego ze szczególnym

uwzględnieniem rejonów osadniczo – rolnych, b.d.
Uwagi o konkursie zabudowania zagrody rolnika w województwie białostockim, lubelskim i łódzkim, b.d.
Wstępna analiza sieci osiedleńczej regionu kurpiowskiego, 1961.
Wytyczne planowania wsi, b.d.

ANEKS 4

J.5. Osadnictwo i budownictwo wiejskie

Dąbrowski P., Ośrodek kultury dla dzielnicy miasta Toruń, b.d.
Gałkowska A., Zgodność funkcji i konstrukcji w nowoczesnym budownictwie szpitalnym, 1967.
Skaluba Z., Wstępna analiza sytuacji mieszkaniowej ludności, b.d.
Waligórski I., Zasady zastosowania rzutu cechowanego, 1962.
Więckowski A., Wybór kierunku rozwoju usług w regionach ekonomicznych, 1963.

ANEKS 5

J.28. Osoby i instytucje B-S

Biuro Planowania i Odbudowy przy Prezydium Rady Ministrów, 1945, l. 1.
Drwalewskie Zakłady Przemysłu Bioweterynaryjnego w Drwalewie, 1945, l. 1.
Koło Ministerstwa Odbudowy, 1948, l. 1.
Komitet Uruchomienia Szpitala Powszechnego w Dębicy, 1946, l. 1.
Komitet Ekonomiczny Rady Ministrów. Pełnomocnik na miasto Kraków, 1945, l.1.
Konara Marian, 1963 – 1964, l. 7.
Leszczycki Stanisław, 1945, l. 1.
Murczyński Stanisław, 1960 – 1961, l. 3.
Prezydium Powiatowej Rady Narodowej, Wydział Budownictwa, Urbanistyki i Architektury w Nowym Sączu, 1965, l. 1.
Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w Suwałkach, Wydział Budownictwa, Urbanistyki i Architektury, 1963, l. 1.
Prezydium Rady Ministrów, 1945, l. 1.
Samujkło Jerzy, 1965, l. 1.
Stowarzyszenie Architektów Polskich, 1959, l. 1.
Nadawca nieustalony, 1962 – 1965, l. 2.

ANEKS 6

J.34. Osadnictwo i budownictwo wiejskie

Ku poprawie struktury osadnictwa „Biuletyn Techniczny” 3, 1958.
Biuletyn Techniczny, 4 – 1960.
Budownictwo Wiejskie nr 4 – 1957.
Z. Ch., Nowa wieś holenderska w budowie.
Lucjan Cepa, J. Z. Ch., Zagroda Chłopska. Pokaz i ankieta publiczna „Budujemy Wieś” lipiec 1948.
Budynki i urządzenia budowlane na wsi, „Instruktor Budownictwa Wiejskiego” – styczeń – luty 1950 r.
J. Z. C., W. Wiater, Z. Witebski, Słownik techniczny budownictwa wiejskiego „Instruktor Budownictwa Wiejskiego” –12, 1950 r. 1, 2, 1951
Czy na progu nowej koncepcji? „Miasto” Nr 3, 1958 r.
Jiří Neřec, Problemy planowania przestrzennego wsi w Czechosłowacji przedłożył J. Z. C.
J. Z. C., M. Sikorska, R. Witkiewicz, Zestawienie porównawczej

wytycznych i normatywów dla planowania inwestycji budowlanych na terenach rolnych i osadnictwa wiejskiego, październik 1956 r.